IV. ÉVFOLYAM. Debreczen, szombat 1907 január 26. 4. SZÁM.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre . . . 6 korona.
Egyes szám ára 4 fillér.

MEGJELENIK HETENKENT EGYSZER:
szombaton és egyes rendkivüli alkalmakkor.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG:
Városi közlevéltár (városház. földszint 7. sz. Ide küldendők a kéziratok.

KIADÓHIVATAL:
Városi könyvnyomda-vállalat irodája. Ide küldendők az előfizetési dijak és hirdetések.

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Főszerkesztő: VECSEY IMRE. Felelős szerkesztő: KONCZ ÁKOS.

Kiadótulajdonos: A VÁROSI KÖNYVNYOMDA-VÁLLALAT.

A fizetésrendezés.

Irta: Koncz Ákos.

Lapunkban már több alkalommal foglalkoztunk a városi tisztviselők, segéd- és kezelőszemélyzet, valamint a város alkalmazottainak fizetésrendezésével. Bebizonyitottuk hiteles adatokkal, hogy mig más törvényhatósági városok kész szivvel igyekeztek tisztviselőik fizetését rendezni, addig nálunk folyton halaszgatjuk annak megoldását, holott a megélhetési viszonyok ma már annyira megváltoztak, hogy a tisztviselők és a városi alkalmazottak mostani fizetésükből tisztességesen megélni képtelenek.

Mi bemutattunk egy fizetésrendezési javaslatot. Ebben igyekeztünk figyelembe venni nemcsak a felhangzott jogos panaszokat és kivánalmakat, de házipénztárunk állapotát is. És ha tekintetbe vesszük, hogy az 1907. évre megszavazott drágasági pótlék összege nem csekélység, jó lélekkel mondhatjuk, hogy ezen általunk tervezett fizetésrendezési javaslat nemcsak a város összes tisztviselőinek, segéd- és kezelőszemélyzetének, valamint alkalmazottainak érdekeit védelmezte meg, hanem oly csekély összegben emelte volna a kiadást, hogy az a milliós költségvetést valami nagyon meg nem zavarta volna.

A bizottság azonban, melynek elbirálása alá került a fizetésrendezés kérdésének megoldása, levette egyelőre ezt a kérdést a napirendről. Egyesek ugyanis arra az álláspontra helyezkedtek, hogy ha már csinálunk valamit, lássunk a munkához radikálisan. Vagyis nem találták egyes urak elég jónak javaslatunkat, hanem abban állapodtak meg, hogy egy oly javaslatot kell készitení, mely hasonló legyen a vármegyei tisztviselők részére már életbe léptetett fizetésrendezéssel.

Mi a magunk részéről igazán nem sajnáljuk javaslatunk bukását, ha jobbat kapunk helyette. Most, mint már javaslatunk megokolásánál emlitettük és ismételjük, hogy mi is megpróbálkoztunk egy javaslattal, vagy tervezettel a vármegyei tisztviselők mintájára, ámde a végösszeg oly emelkedést mutatott, hogy nem mertük ezt a módot közzé tenni. Ismételjük azonban, hogy szivesen üdvözöljük a tőlünk eltérő módozatot, mert nekünk nem az volt a célunk, hogy javaslatunkkal egyéni érdekeket szolgáljunk, sem nem az, hogy azt bárkire is rákényszeritsük, hanem az, hogy a nagy fontosságu kérdést ébrentartsuk, azt elaludni ne engedjük és ha a mienknél jobb kerül, azt becsületes tollal támogassuk.

A szervezeti szabályzat átdolgozására kiküldött bizottság, valamint a jog- és pénzügyi bizottságban azonban oly nézet és óhajtás merült fel, hogy a fizetésrendezés csakis az uj választások után, azaz számszerüleg csakis 1909 január 1-én lépjen életbe. Ezen felfogás ellen már régebben tiltakoztunk azon egyszerü argumentummal, hogy a nehéz beteg orvoslása nem várhat évekig. A tisztikar, segéd- és kezelő személyzet egyik másik tagja, a rendőr és hajdulegénység, de mondhatjuk a város valamennyi alkalmazottai kérték és kérik fizetésük emelését. A legnagyobbtól a legkisebbig feltételezzük, hogy nem fogyasztanák a papirost, ha kérésüket elfogadható okokkal nem tudnák támogatni. Kérnek pedig azért, mert nagy gondok és csakis adósság árán tudnak megélni és a legszükségesebbeket beszerezni. És a megélhetési viszonyok nem javulnak, hanem rosszabodnak. Drága a piac, drága a tüzelő, nagy a hideg és emelt árakkal találkozunk minden téren. És ha szétnézünk az országban, azt találjuk, hogy a városi közigazgatás tisztviselői vannak a legmostohább helyzetben. A vármegyei tisztviselők, a vasutasok mind elérték céljukat; a magántisztviselők, a pénzintézetek számokkal dolgozó munkásai mind jobb helyzetet teremtettek maguknak és egyedül a városok fukarkodnak, mintegy mesterségesen keresve a kibuvó ajtókat a fizetésrendezés kérdésében.

Évek óta látunk fizetésemelési kérvényeket elintézetlenül heverni. Valamennyire az a végzés jutott: áttétetik a szervezeti szabályzat átaldolgozására kiküldött bizottsághoz. Ez a bizottság azonban szeliden, inkább ólomléptekkel halad és ugy fél a rendezésbe belebocsátkozni, mintha darázsfészekbe nyulna. Álmatag üléseket tart, habozik, gondolkozik és végül nagy nyugalommal elfogad egy-egy halasztási inditványt, mely nálunk most minden fontosabb ügynek valóságos kérekkötője.

Éppen azért kérve kérjük azt a kis bizottságot mely most a fizetésrendezési javaslatot készíti, hogy ne dolgozzék sokáig, hanem üsse nyélbe mielőbb a dolgot. És ha kész lesz a javaslattal, okolja meg azt is, hisz ezt oly könnyü megokolni, hogy miért nem várhatnak az érdekeltek fizetésrendezésükkel 1909-ig. Ajánlják a bizottságok a közgyülésnek hogy mondja ki a fizetésrendezésnek szükségességét, léptesse azt életbe a miniszteri jóváhagyás után olyformán, hogy a régen várt rendezés visszamenőleg nyerjen hatályt 1907 január 1-jétől. A kormány, mely az ily módon hozott határozatokat jóváhagyta, jóváhagyja a mi törvényhatóságunk határozatát is egy ezen célra összeállitott pótló költségvetés keretében.

Jam proximus ardet Ucalegon — mi is elmondhatjuk... A megélhetés gondjai közepett valósággal égünk. Vártunk türelemmel, mert biztattak bennünket minden oldalról... Azt hittük, hogy türelmünk talajából rózsa terem, de bizony eddig rózsaillat helyett csak a tövisekből jutott.

Amit kértünk, azt felemelt fővel kérjük, mert nem vagyunk tulkövetelők és csak tisztes fizetést kivánunk, olyat, amely egy tanult, művelt embert, vagy egy kötelességeit becsülettel végző alkalmazottat megillett. Kérésünk közös, mert mindannyian egyenlőn érezzük a megélhetés

naponkint növekedő és ránk omló terheit... Akiknek kezébe van tehát, hogy ugy mondjuk sorsunk letéve, ne habozzanak, ne kételkedjenek, hanem a méltányosság álláspontjára helyezkedve, oldják meg ezt a régen huzódó kérdést mielőbb véglegesen...

Az alkohol.

Irta: **Koncz Ákos.**

A statisztika szomoruan igazolja, hogy az alkohol mértéktelen élvezete ezreket és ezreket visz évenként a sirba. A mindennapi tapasztalás megerősiti a statisztika igaz állitását és azt, hogy a pálinkaivás oly méreg, mely népünknek nemcsak egészségét és testi épségét, hanem lelkét is tönkre teszi.

A pálinkás putitok a halál előcsarnokai. Onnan már csak egy lépés a szellemi és testi, anyagi és lelki összeomlás. A méreg egyiknél lassabban, a másiknál gyorsabban, de mindegyiknél biztosan dolgozik. És mig más szenvedélyből van menekülés, az alkoholivásból csak akkor józanodik ki az ember, mikor a teritőre teszik...

Ez ellen, mint bármely epidémia ellen védekeznünk kell, nemcsak azért, mert a pálinka mértéktelen ivása nemcsak az élő nemzedéket rontja meg, teszi testileg, lelkileg koldussá, hanem a jövő nemzedékre is átkos kihatással van.

Látva az alkohol rombolását, naponként szemlélve a pálinkás boltok zsufoltságát, az ittas emberek istenkáromlását és mocskos, botránkoztató beszédeit hallva, olvasva a bünkrónikákat és a rendőrség fekete könyvét, népünk anyagi és erkölcsi sülyedésének okait fürkészve és annak legnagyobb részét az alkohol mértéktelen élvezetére visszavezetve, örömmel üdvözlünk minden olyan eszmét, tervet, javaslatot, okos szót és emberbaráti intézkedést, mely ezen méreg erejét, hatását csökkenteni akarja. Örömmel üdvözöljük tehát t. barátunknak Burger Péter dr. bizottsági tagnak és a közgyüléshez intézett ama inditványát, hogy mondaná ki, illetve alkotna egy olyan szabályrendeletet, mely a pálinkásboltoknak szombat estétől hétfő reggelig történő bezárását rendelné el.

Habár kicsinek látszik ezen eszköz az alkohol pusztitásának meggátlására, vagy csak meggyöngitésére is, érdemes mellette sikra szállani és annak életbeléptetését szavazatunkkal a közgyülésen támogatni.

A legtöbb részeg embert szombaton este és vasárnap lehet látni. Ezt nem tagadhatja senki, mert a tapasztalás igazolja. A heti munkának szombaton napszálltakor vége szakad, jön más napra a pihenő nap, nem kell, de legfőbb esetben nem is lehet dolgozni, van idő és alkalom tehát az ivásra. Igaz, hogy van olyan is, aki csak egy verdungot iszik meg sziverősitő gyanánt ilyen alkalommal, aztán hazamegy családjához, mely talán a kenyérkeresőt már türelmetlenül és éhes gyomorral várja, a legtöbbje azonban elidőzik a nyakolaj mellett mindaddig, mig futja keresetéből, vagy boltzáráskor ki nem teszik a szürét az utcára Üres zsebbel megy haza, otthon kenyéradás helyett elveri a feleségét, aztán nekidől az alvásnak és jó szerencse, ha mámorából másnap reggel felébreszti az éhség.

Az ital aztán megnyitja száját a káromkodásra, szemtelen, mocskos beszédekre és egyéb megnevezethetetlen botlásokba és bünökbe viszi az italtól eszét vesztett embert. És ez igy megy napról-napra, a család éhezik, pusztul és pusztul anyagilag és erkölcsileg az ember, állattá aljasitván őt az alkohol.

Némileg gátat vetne ennek az állapotoknak, ha szombat estétől hétfő reggelig zárva volnának a méreg bódék. Áll itt is az a közmondás, hogy alkalom csinál tolvajt: occasio facit furem. Ne mondja azt nekünk ellenérvül senki, hogy ha zárva lesznek a pálinkás boltok, elmegy az a pálinkára szomjas ember a korcsmákba és vendéglőkbe és ott iszik Nem; a mi köznépünk pálinkázni csak a pálinkás boltokba jár. De eltekintve mindentől, kevesebb alkalma lesz ez esetben az ivásra és mivel csukott boltokra fog találni, keresetével szombaton haza fog menni családjához.

Lehet, hogy az italszerető ember kijátsza a rendeletet és szombaton délután beszerzi megszokott italmennyiségét. Ne feledjük azonban, hogy ez esetben is meg lesz valami mentve, vagyis otthon fog az illető inni és nem fogja utcahosszat botránkosztatni a járókelők ezrejt. Mivel pedig a mi egyszerü munkás népünk heti vagy napi keresetét az asszonynak adja át és az asszony eszével gondolkozik ügyes-bajos dolgaiban, nem költhetvén el pénzét még hazamenetele előtt — szombat este — pálinkára, keresetét haza fogja vinni, most azonban csak romjaival dülöngőzik haza, akkor is csak a felesége támogatásával, aki már tudja, hol van az ő életepárjának herbergje.

Nem volna célszerütlen ujitás az sem, ha a munkásokat és napszámosokat munkaadóik nem szombaton fizetnék, hanem például csütörtökön este. Mert a mi népünk alkoholt szerető osztálya azért mértéktelen az italban, mert arra számit, hogy másnap nem kell munkába mennie. Ha azonban hetenként csütörtökön fizetnék őket és amellett szombat estétől hétfő reggelig zárva volnának a méregboltok, a munkások és napszámosok a csütörtökön kapott pénzből többet vinnének haza, mert mámoros fővel másnap nem kapnának munkát és gőzzel telt fejjel nem tudnának a következő napon keresni. A mostani rendszer mellett azonban kifáradt testükkel beülnek a pálinka mellé és mivel pénz is van a lajbizsebbe, meg heverd el nap vagyon másnap, gondtalanul dőlnek a pálinkás hordónak.

Lehet, hogy valaki mosolyogni fog ezen egyszerü okoskodáson, de mosolygása nem jogosult, mert ebben a népünket pusztitó veszedelem elháritására vagy gyöngitésére még a legcsekélyebbnek látszó óvintézkedést sem szabad kicsinyelnünk.

Meg lehetne még jobban szoritani a korcsmai hitelt is, le kellene szállitani a borfogyasztási adót és emelni a pálinkáét, kerületenként előadást tartani az alkohol pusztitásairól népies oktató modorban, a szószékekről dogmatikus beszédek között az alkohol vagyon, erkölcs, becsület és életpusztitó hatásairól beszélni, a pálinkáról leszokott emberekkel valamelyes jutalomban részesiteni, a gyermekekkel pálinkát itató szülőket érzékenyen megbüntetni, egyszóval minden eszközt megragadni, amellyel népünk nagyrészt ezen méreg hatásától megmenthetjük.

Kevesen vagyunk ugyis mi magyarok, mentsük meg tehát a megmenthetőt!

Nyaralók a nagyerdői körut mentén.

A nagyerdői körut kiépitését a belügyminiszter jóváhagyta és a tavaszon hozzá fognak a munkához. Ezen közut épitésével kapcsolatban felmerült az az eszme: nem volna-e helyes ezen körut mentén nyaralókat épiteni.

Városunkban már régen terveznek egy tisztviselőtelepet. A legjobb szándékot azonban ez ideig nem koronázta siker. Pedig egy ilyen telepre nagy szükség volna,

mert ma-holnap bent a városban nem tudjuk megfizetni a magas lakásbéreket.

A tisztviselő-telep létesitésének egyik legnagyobb akadálya a telkek drágasága. Ezen pedig csakis ugy lehet segiteni, ha vagy nagyon olcsón jutunk a telekhez, vagy pedig a város bizonyos jogelismerés fejében ad telket, melyek felépitménye idővel, például ötven év mulva tulajdonába megy át.

Leghelyesebb volna tehát, ha a város a körüt mentén jogelismerés fejében nyaraló-, esetleg téli lakásra is berendezhető villa-telkeket adna azoknak, akik ott épiteni hajlandók volnának. Ez által nemcsak számos család jutna egészséges és aránylag olcsó lakáshoz, hanem szép keretet nyerne a nagyerdői körut és végül idők multán egy egész kis városrész jutna ingyen a város tulajdonába.

Az első felhivó szóra bizonyára sokan jelentkeznének, akik hajlandók volnának a meghatározott feltételek mellett a körut mentén házakat épiteni Mert sokan vannak, akik ha nem is egész éven, de nyaranta vágyakoznak a nagyerdői lakásra, ott azonban nemcsak kevés a bérbevehető nyaraló, de ezek is részben drágák, részben oly célszerütlenül épitvék, hogy bizony-bizony kellemes lakást nem nyujtanak, ha pedig változó nyár és ősz van, egy kis kellemetlen idő beálltával ridegek és lakhatatlanok.

A házak épitése könnyü szerrel keresztülvihető, mert amint rendelkezésünkre áll a telek, azonnal akad oly házépitő szövetkezet, mely a dolgot hamarosan nyélbe üti. A házzal a házépittető nem lesz megterhelve, mert az évenként fizetendő törlesztési részlet nem lesz nagyobb, mint amit most idebent házbérbe fizet. Nem lesz kénytelen ezen felül költözködni, éveken át egy helyben lakhatik mintegy a maga birodalmában és ha ugy tetszik neki, egész éven át künn lakhatik, annyival is inkább, mivel a villamostelep elkészültével a villamos vasuti forgalom nem kerüli el bizonyára a körutat.

Mindenesetre kivánatos volna, ha a városi tanács ezen eszmét magáévá tenné és a körut kiépitésével egyidejüleg a körut mentén villatelkek kihasitására tenne javaslatot. Természetes dolog, ezen villa-telkek csakis a Szabó, Csanak-, Sesztina-villák oldalain adatnának ugy, hogy a park belső részén épületek nem emeltetnének. Ez az egész köruton végig mehetne és esetleg folytatást nyerne a sámsoni vonal mentén, ahol már természetesen a pálya mindkét oldalán épülhetnének nyaralók, esetleg téli-nyári tartózkodásra berendezett lakások, mondjuk tisztviselő telep.

Szeretnénk, ha többen szólnának a felvett eszméhez. A véleményeket pro et contro szivesen közöljük, mert célunk az, hogy meghallgatva az eszme barátait és ellenzőit, leszürjük a vitából a hamis igazságot.

Ipari szakiskola.

Kossuth Ferenc kereskedelemügyi m. kir. miniszter a következő leiratot intézte városunk közönségéhez:

Mult évi szeptember hó 25-én 66,608. szám alatt kelt leiratom kapcsán értesitem a közönséget, hogy az iparoktatási főigazgató bemutatta a Debrecenben szervezett ipari tanfolyamok ügyében mult évi november hó 7 én a helyi érdekeltséggel tartott értekezleten felvett jegyzőkönyvet.

A jegyzőkönyvből megelégedéssel szereztem tudomást arról, hogy a város közönsége kellően méltányolja azon iparoktatási intézmény jelentőségét, melyet Debrecenben létesiteni szándékszom és saját részéről is hajdandó e terv megvalósitása érdekében a megfelelő támogatást nyujtani. Sőt a helyi érdekeltség részéről kilátásba helyezett hozzájárulás kellő alapot nyujt arra, hogy Debrecen városát immár első helyre juttassam azon városok soraban, melyeket a rendes ipari szakiskolák létesitése szempontjából figyelembe kivánnak venni.

Teljes mértékben fentartom az idézett 66,608/1906. szám alatt kiadott leiratomban részletezett azon elvet, hogy az intézet főcélja leend a városokban üzött különböző iparágaknak tamfolyamok utján való fokozatos felkarolása Debrecen város közmüipara azonban sokoldalu és igy meglehetősen nagyszámu tanfolyam életbeléptetésére lesz sükség. Az ily időszakos tanfolyamak rendjében pedig a kivánatos állandóságos által biztositható, ha azok valamely állandó intézmény körül csoportosulnak; erre viszont legalkalmasabb egy rendes nappali oktatást nyujtó szakiskola. Emellett szól azon körülmény is, hogy a tervbe vett magyobb számu tanfolyam is megfelelő épületek, mühelyi és egyéb felszerelést, taneszközöket és állandó személyzetet igényel, ami jelentékeny költségekkel jár. Nem volna célszerü, ha mindezen rendelkezésre álló eszközök teljes mértékben ki nem használtatnának, holott ezen helyzet állna elő, ha az ily nagyobbszabásu intézet kizárólag időszakos tanfolyamukra szoritkoznék.

Mindezen körülmények, valamint a város jól felfogott érdekének beható megfontolása arra inditott, hogy a tervezett tanfolyamok állandó alapját egy fémipari (gép- és épületlakatos) szakiskola felállitása által kivánjam megvetni. E szakiskola négy évfolyamra terjedő, teljes napi oktatást nyujtó tanfolyamon az emlitett iparágakban képezné ki a megállapitott tenterv mellett a tanulóifjuságot és ezenkivül ezen intézetben létesittetnének a városban üzött különböző iparágakat felkaroló tanfolyamuk.

Hogy épen a fémipart helyeztem a nappali szakiskola szempontjából előtérbe, annak oka abban rejlik, hogy a debreceni iparostanociskola tanulói között mostan igen jelentékeny számmal vannak fémiparosok, másrészt abban, hogy az ezen iparágban kiképzett tanulók nyernek a szerzett tapasztalat szerint legkönnyebben munkát, még pedig aránylag kedvező kereseti viszonyok között. Ez a körülmény idézi elő azt is, hogy a fennálló fémipari szakiskolában mindenütt oly nagyszámmal hódolnak a tanulók, hogy azok nagyobb része el sem helyezhető.

Minthogy ily uton a városnak régi és ismételten kifejezések óhaja teljesül, bizodalommal fordulok a közönséghez oly kérelemmel, miszerint megfelelő hozzájárulással mozditsa elő ezen terv megvalósitását, melylyel az ország legnagyobb fémipari szakiskoláját Debrecenben kivánom felállitani. Erre vonatkozó feltételeim a következők:

1. Sziveskedjék a közönség a létesitendő fémipari szakiskola és azzal kapcsolatos technologiai iparmuzeum épitési költségeire és felszereléseire telket és 400,000 — négyszázezer — koronát felajánlani.

2. Az épületek létesitése és felszerelése általam jóváhagyandó tervek alapján eszközlendő; a felszerelési (berendezési) költségeknek a fenti összeg keretében már nem fedezhető része az államkincstárt terhelné.

3. Az épület és felszerelése az államkincstár tulajdonába megy át azzal a kikötéssel, hogy az csak iparoktatási célokra használható, ellenesetben a tulajdonjog a városra visszaszáll.

4. A fentartási költségekhez a közönség évi 10,000 — tizezer — koronát sziveskedjék felajánlani, mely összegbe azonban beleszámitandó a kereskedelmi és ipar-

kamara, valamint esetleg egyéb helyi érdekeltséggel (vármegye, ipartestületek, iparvállalatok, érdekeltségek, pénintézetek, magánosok stb.) hozzájárulása is, ugy, hogy a város közönsége csak a különbözetet tartoznék fizetni.

5. A 4. alatt emlitett pénzbeli évi hozzájárulások fele ösztöndijak fedezésére fog szolgálni.

6. Ezzel szemben az államkincstár fedezné az intézet felszerelési költségeit és a fentartási költségeket.

7. Az elvi megállapodás létrejötte után függetlenül az ipari szaktanfolyamok rendezésétől, melyeket lehetőleg még a folyó évben bevezetni kivánom, gondoskodni fogok arról, hogy az intézet müködését lehetőleg már az 1908-ik évben megkezdhesse, feltéve, hogy a törvényhozás azon időre a szükséges fedezetet rendelkezésemre bocsátja és a város közönsége megfelelő felszerelt helyiséget bocsát ideiglenesen rendelkezésemre.

Felkérem a közönséget, sziveskedjék ez ügyben szabályszerü határozatot hozni és azt mielőbb bemutatni.

Budapest, 1907 január 16-án.

Kossuth.

Debrecen sz. kir. város törvényhatósági bizottsága összes tagjainak névjegyzéke az 1907-dik évben.

Elnök: Weszprémy Zoltán főispán. Aczél Géza főmérnök, Alföldi Gábor, Áron Miksa, Áron Jenő, dr. Bacsó Dezső, dr. Bakonyi Samu, dr. Balkányi Miklós, Balogh Ferenc, Balogh István, Bácsi András, id. Bányai István, Bészler Károly t. fj. árv. elnök, Bihari István, Bilkei Kövesdi Imre. Boldog István, Böszörményi Mihály, dr. Bruckner Ernő, dr. Burger Péter, Csanak János, Csanak József, Csóka Sámuel tanácsnok, dr. Csíkos Sándor, Dávid Mihály, Debreczeni Jenő, Debreczeni Lajos, gr. Degenfeld József, dr. Derekassy István, Dicsőfi József, dr. Dóczy Emil t. alügyész. Ekli József, Eritz Ernő, Falk Lajos, Faragó András, dr. Fejér Ferenc, Fésüs Lajos, Fleischmann Mór, dr. Freund Jenő, Fried Emil Fürst Ödön, Gaál Ferenc, Gara Alajos, dr. Gajzágo Béla, Gebauer Károly, Geiger Simon, Gyarmati István, Györffy Aladár, Hajdu Gyula, Harangi Sándor, Harsányi Gusztáv, Hauer Bertalan, Hegedüs Ferenc, Herczeg János, Hochfelder Jakab, Horváth István, Horváth János, ifj. Horváth János, ifj. Horváth Tamás, Hutflész Kázmér, Jámbor István, Jámbor János, Jánosi Zoltán, Jobbágy János, Jóna István, Jóna János, Jósa Vince, Juhász Ignác, dr. Kalmár Barna, Kardos László, Kaszanyitzky Andor, Kállai Sándor, Kálmán András, Kecskés István, Kelemen Gábor, dr. Kenézy Gyula, Kenyeres Károly, Kertész Imre, Kertész István, ifj. Kertész István, Kertész János, Kertész Mihály, Király Gyula tanácsnok, Kiss Albert, Kiss Áron, Kiss Bálint, K. Kiss József, Kiss Mihály, dr. Kocsár Gábor, Komáromi Antal házipénzt., Komlóssy Arthur, Komlóssy Dezső, Kondor Kálmán számvevő, Koncz Ákos közlevélt. tb. t., Koppányi Dávid, Koszorus Lajos, Kovács János, Kovács József polgármester, Kovács Lajos, Körner Adolf tanácsnok, dr. Kőrössy Kálmán, Kövendi Domokos, Kulcsár Endre, Kulcsár Gábor, Lamprecht Frigyes, Lestyán Adorján, Löfkovics Arthur, Lukács Ármin, Lusztig Károly, dr. Magoss György főügyész, Márk Endre, Márton Imre, dr Medgyaszay Dezső, árvasz. ülnök, Medgyaszay Miklós árvasz. ülnök, Medgyaszay Lajos közgyám, ifj Mike Ferenc, Móricz Ferene, Motesitzky Hugó, Muraközy László, L. Nagy Bálint, T. Nagy János, Nagy Jakab, dr. Nagy Lajos számvevő, beregi Nagy Sándor, dr. Nagy Zsigmond, Németh András, Némethy László, Némethy Sándor, Oláh Károly tanácsnok, Otrokocsi Végh János, Papp József számvevő, Pálfi Ferenc, Pálfi Gábor, Pethő István, Polgári Bálint, Polgári József, Polgári Márton, Polgári Sándor, Pangó Lajos, dr. Popper Alajos, Poroszlay László, Reichmann Ármin, dr. Révi Nándor, Rickl Antal. Richl Géza, Riesz Henrik, Rochlitz Arthur, Roncsik Lajos főtsz., dr. Rottner Béla, Salánki Ferenc, Sarkadi Ferenc, ifj. Schwarz Vilmos, Sembery Miklós, Seres András, Sesztina Jenő, Simonffy Emil, Simonffy Imre, Simon István, Sinka Sándor, Sipos György gyámpénztárnok, Romogyi Pál, Szabó István adópénztárnok, dr. Sz. Szabó József, Szabó József, Szabó Kálmán képviselő, Szabó Kálmán tanácsnok, Szabó Lajos, Szalay József, Szántó Győző, Szathmári Ferenc, Széll Farkas, dr Széll Kálmán, Szentesi János, Szentkirályi Tivadar, Szép József, Szikszay Lajos, Szilágyi Bálint, Szilágyi Imre Szücs István, Stegmüller Árpád, Stingli Kálmán, Tafler Ignác, Thieszen Arthur, dr. Tóby Elek aljegyző, dr. Tóth Emil aljegyző, Tóth István, dr. Tóth Kálmán, Török Balint, Török Péter, dr. Tüdős János, dr. Tüdős Kálmán tb. főorvos, dr. Ujfalussy József, Ungvári József, Vadon Sándor, dr. Varga Lajos, dr. Vargha Elemér aljegyző, Varga Károly aljegyző tb. tanácsos, Varjas János Varjas Sándor, Vass Károly, Váczi János, Várray János, Vecsei Imre főjegyző, Vecsey Viktor, Vecsey Zoltán, Végh Gzula r-főkapitány, Weichinger Károly, Zádor Lajos, Zelinger Ede, Zöld János, Zöld Mihály.

Az árvapénzek jobb gyümölcsöztetése.

Irta: **Végh Árpád** dr. ügyvéd, Miskolc városának árvaszéki ülnöke.

Általános a panasz, hogy az árvapénzek rosszul gyümölcsöznek. Ez a panasz alapos mindenütt, hol az árvapénzeknek kölcsönadás utján való gyümölcsöztetése nincs bevezetve.

Nem sikerült pontos adatokat beszerezni a tekintetben, hogy ez a gyümölcsöztetési mód hány megyei és városi árvaszéknél van bevezetve, mert tudomásom szerint erről a belügyminiszteriumban sem vezetnek nyilvántartást, annyi azonban megállapitható, hogy bevezetve 30 megyei és nehány városi árvaszéknél van.

Ott, ahol a gyümölcsöztetésnek ez a módja nincs meghonositva, méltán panaszkodnak az érdekeltek, mert ott a gyümölcsöztetés a takarékpénztári betétek utján történik, már pedig tudvalevő dolog, hogy ez a gyümölcsöztetés a legkevésbé jövedelmező és e mellett azt se lehet mondani, hogy ez a gyümölcsöző elhelyezés a legbiztosabb volna és pedig annálfogva, mert a törvényhatóségi és városiképviselőtesületek akkor, amikor évről-évre kijelölik azonpénzintézeteket, melyeknél az árvapénzek gyümölcsözőleg elhelyezendők, a fokozott biztosság tekintetében nem szoktak különös kikötéseket vagy korlátozásukat meghatározni, hanem ha már valamely pénzintézetet kijelölnek, egyszerüen azt szokták kimondani, hogy a kijelölt pénzintézeteknél az árvapénzek egyenlő arányban helyezendők el. Ennek az eljárásnak az oka vagy az illető pénzintézetek érzékenységével szemben tanusitott kiméletesség, vagy a körültekintő gondosság hiánya, vagy mind a kettő. Jó szerencse, hogy ha addig ebből nagyobb baj nem származott, mert egyáltalában nem lehet azt mondani, hogy 8—10 pénzintézet közül mindenik egyenlő biztositékot nyujt, minélfogva az egyenlő arányban való elhelyezés soha sem indokolt és amint az alábbi szabályrendelettervezet megfelelő szakaszában irtakból kitünik, a biztosságot éppen — az elhelyezés menynyiségének és arányának elméleti meghatározásával fokozni lehet, sőt kell is, arra való tekintettel, hogy különben is valamely pénzintézet mint kereskedelmi vállalat existenciája sohasem absolute biztos.

Éppen azért alaposnak kell tartanunk a panaszt, amely az árvapénzeknek a kizárólagos pénzintézeti gyümölcsöztetése ellen irányul ugy a biztosság, mint a pénzek jobb gyümölcsöztetése szempontjából.

A pénzintézeti gyümölcsöztetéssel ott, hol még bevezetve nincsen, szemben áll a magánosoknak kölcsönadás utjáni gyümölcsöztetése, mint igénybe nem vett gyümölcsöztetési mód, — mint olyan, amelyet mindenütt be kell vezetni, hogy a másik rendszer hátrányai kiegyenlittesenek. Szó sincs róla, a kizárólagos kölcsöngyümölcsöztetés sem ideális állapot, sőt egyenesen kivihetetlen, mert az árvapénzek bizonyos részének állandóan könnyen hozzáférhetőknek kell lenni, az erre szükséges összeg erejéig tehát mint egyedül alkalmas mód a pénzintézeti gyümölcsöztetés alkalmazandó. Az ezen felüli összeg erejéig azonban mindenütt be kell vezetni a magánkölcsönöket és a két módszer előnyeit egyesiteni kell.

A pénzintézeti gyümölcsöztetésnél tehát figyelemmel kell lenni a pénzek kellő biztosságára A biztosság kivihető módozatainak meghatározása mellett az árvakasszák forgó tőkéje a pénzintézetekben jól van elhelyezve. De a forgó tőkén felül való összegnek pénzintézeti gyümölcsöztetése határozottan káros, természetesen az árvákra nézve, amint akiket a dolog közvetlenül érdekel.

Nem elég, hogy ez a gyümölcsöztetés a legkevésbé jövedelmező, hanem az árvák további megröviditésének is ki vannak téve az által, hogy az árvapénztár a tartalékalap jutaléka fejében az igy nyert jövedelemből még 10% kezelési jutalékot levon És ennek a tartalékalapnak ott, ahol az árvapénzeket kizárólag pénzintézetekben gyümölcsöztetik, az árvák semmiféle hasznát nem veszik. — Lesz tehát ebből, mint árvaügyi intézményből, az árvákat egyenesen megkárositó intézmény. Az emlitett megrövidités elenyésztetésére és a tartalékalap létezésének az árvák javára való forditására is szolgál az árvapénzeknek kölcsönadás utjáni gyümölcsöztetése.

Számszerüleg bizonyos, hogy egyetlen 6%-os magánkölcsön az árvák kamatjövedelmét szaporitja és az árvapénzek csekély részének elhelyezése mellett is elérhető, hogy a tartalékalap 10% jutalékának a levonása után legalább is a takarékpénztári kamattal felérő jövedelmet élvezzenek. Tetemesebb magánkölcsön elhelyezése mellett pedig az árvák kamatjövedelme a takarékpénztári kamatot felülhaladja. Mindenütt tehát, hol az árvamagánkölcsönök bevezetve vannak, nyitva van az utja, hogy az árvapénznek gyümölcsözése a lehető legjobb legyen. — E mellett a tartalékalap létezése nem fog vérelszivó készülékképpen fungálni, hanem az árvapénzkezelésnek szükséges kiegészitő hasznos része lesz.

A tartalékalap létesitésére kötelező törvény alapgondolatának az itten hangoztatott nézetnek kellett lennie, mert lehetetlenség, hogy maga a törvényhozó egyenesen az árvák kárositására törekedett volna. — A hiba nem is a törvényben, hanem abban rejlik, hogy legtöbb helyen a törvényhozó alapgondolatát nem fejlesztették ki. Igy válik a gyakorlatban a legjobb intenció rosszabbá, mintha sohasem létezett volna.

Ajánlja az árvakölcsönöket a nagyobb, sőt mondhatni emberi számitás szerint teljes és tökéletes biztosság, — annálfogva, hogy a törvény a kölcsönöknél háromszoros értékü jelzálog biztositékot követel. Ezzel szemben a takarékpénztári elhelyezésnél ugyszólván az egyedüli biztosság az üzleti tiszteség feltételezésében áll.

Az igaz, hogy még ott is, ahol az árvapénzeknek magánkölcsönökbe való elhelyezését bevezették, a legtöbb helyen a kérdés érdemébe nem mélyedtek bele, sőt ott is, ahol a dologgal tüzetesen foglalkoztak, ujabban semmit sem tettek. — Kezemben van az ország idevonatkozó szabályrendeleteinek csaknem mindegyike, s azokból látom, hogy legtöbben 9§ ban ütik agyon a dolgot és ha van olyan is, amely egy ilyen füzetet kitesz, már avult és modern igényeknek nem megfelelő rendelkezésekkel van tele.

Ez lehet az oka, hogy az árvakölcsönök még nem lettek általánosak az országban.

Helyén volna tehát, hogy az ország illetékes helyhatóságai az árvapénzek jobb gyümölcsöztetéséről gondoskodjanak, ott, ahol bevezetve nincsenek, az árvakölcsönök bevezetésével, ahol pedig bevezetve vannak, azoknak szakszerü, pontos és modern szabályozásával.

Hogyha az 1903. évi miniszteri közigazgatási egyszerüsités — miután ezt a törvény a helyhatóságok hatáskörébe utalta, — az árvapénzek gyümölcsöztetésére nem is terjedhetett ki, s ilyképp e tekintetben egyszerüsités nem történt abból a szempontból, hogy a kérdés országosan egyöntetüen szabályoztatott volna, kivánatos volna, hogyha legalább a helyhatóságok törekednének arra, hogy a kérdést legalább egységes szellemben szabályozzák. Hogy ez most nem igy van, annak az is az oka, hogy annak idején nem létezett megfelelő minta, amint például az ipartörvény szabályrendelet-mintái, holott a kérdés rendezése mindenképpen megérdemelte volna, hogy annak idején illetékes helyen megfelelő irányitásban részesüljön.

Midőn az árvapénzek jobb gyümölcsöztetése végett az árvakölcsönöket propagálom, abból kiindulva, hogy a jelenlegi rossz gyümölcsöztetés miatt általános a panasz, reámutatok arra a panaszra is, hogy az árvaszékek müködése a kerékkötésben merül ki. Amily éles ez a birálat az árvaszéki hivatalnoki kar müködése felett, épp oly igaz. Ettől a tisztikartól a közigazgatási legmagasabb képesités követeltetik, müködésük a legsokoldalubb, amit csak bivatalnok teljesithet, mert hisz' az árvák összes szellemi és gazdasági ügyeit döntő befolyással intézik. A törvényhatóságoknál fizetésük is képzetségüknek és a jelenlegi államháztartasi viszonyoknak megfelelő és mégis legtöbb helyen fentebb jellemzett és másként alig is teljesithető müködésüknél fogva a közönség szemében csaknem ellenszenvesek s ők maguk méltán panaszkodnak afelett, hogy nincsenek méltányolva, az azonban, aki efelett panaszkodik, maga is érzi, hogy a nem méltányoltságnak rajta és kötelességteljesitésén kivül fekvő okának kell lennie. És ez ugy is van. Ennek az az oka, hogy az árvaszékek tényleg alig tudnak egyebet tenni, minthogy az árvavagyonokra reánehezednek s az utalványozásoknál lehetőleg fösvénykednek, de az árváknak semmi pozitiv hasznot nem tudnak hajtani, emellett igen sok helyen kellő számu előadók hiányában még igy is az intézkedéseikben késedelmesek.

Nem hiszem, hogy ott, ahol az árvakölcsönök be vannak vezetve, az árvaszékek tekintetében a fentebbi panaszok pro és kontra hallatszanának. Mert az árvakölcsönök körüli teendők közben az árvaszékek saját tevékenységük által pozitiv hasznot produkálnak, s azon müködésök által a mindennapi életbe belekapcsolódván, müködésük közvetlenebb, rokonszenvesebb és praktikusabb. Az árvakölcsönök tehát az árvaügyi közigazgatás szelleme szempotjából is kivánatosak.

Felhozok még egy körülményt az árvakölcsönök mellett.

Mindenik árvaszék egy olyan hivatali gépezet, mely ugy erkölcsi integritás, mint szellemi késszég és sokoldalusságánál fogva gazdasági képesség tekintetében rendelkezik legalább is annyival, mint a pénzintézetek tisztikara. — A szabadelvübb, modern felfogás körébe vág ezt a tisztikart a köz érdekében és az árvakölcsönök körül foglalkoztatni. Helyénvalónak kell tartanunk tehát, hogy az árvaügyi hivatali gépezetben rejlő nagy intellektuális gazdasági erő a nemzetgazdaság élő organizmusának tényezője legyen, hogy az a sok pénz, amely ennek a gépezetnek fentartására forditatik, ne csak az árvák, hanem a fentartó közönség érdekében is müködjék az árvakölcsönök lebonyolitása által.

A tetszhalál fölismerésének legujabb módja.

Nemrég járta be a lapokat az a hir, mely szerint egy torontálmegyei faluban egy öreg sváb asszony a temetés napján ült föl a koporsójában s a gyászoló gyülekezet nagy bámulatára kikelt a koporsójából és visszafeküdt az ágyba; azóta jobban van, ellenben az örökösöket a guta kerülgeti.

Tagadhatatlan, hogy az ilyen példa megrenditi az embert és babonás félelem fogja el az élve eltemetés gondolatára. Jóllehet a mai modern orvosi tudomány teljes bizonyossággal állapitja meg a bekövetkezett halált, melynek csalhatatlan jele, többek közt, a hullafoltok megjelenése leghamarább a hasi és a háti, általában a test mélyen fekvő részein; mégis, gondolkodóba ejthet méltán, miért kisérthet hát még most is az élve eltemetés rémes gondolata.

Az ujabb időben tüzetes tanulmányt tett e téren S. Icard marseillei orvos, aki igen nagy fontosságot tulajdonit e kérdésnek, mert el se hinnők, mily gyakori a tetszhalál és ennek folytán az élve eltemetés esete, kellő ellenőrzés hijján, a csatatéren. Ez azonban magyarázatát leli abban a sietségben, mellyel a hadakozó felek a halottakat elföldelni igyekeznek s bizony nem ritka, hogy a mozdulatlan ájulásban fekvő harcost a holtakkal együtt eltemetik. Icard orvos tehát azt sürgeti, hogy a holttá való nyilvánitás csak alapos szakszerü vizsgálat után történjék meg és követeli az injekciós kémlelést, mely abban áll, hogy bizonyos festő anyagot föcskendeznek a véredénybe; ha még élet van a testben, tehát a sziv müködése, bár aszkultációval ki nem mutatható, de még nem szünt meg, a festőanyag a véráramba kerülve, a test különböző részeibe vándorolt és a bőr alatt való megjelenésével elárulja, hogy vérkeringés van jelen. Ha szineződés nem áll be: bizonyos a halál.

Ez a kémlelés csakugyan csalhatatlan és nagy városokban, hol a halottkémlelést orvosok végzik, gyanus esetekben ez a kisérlet könnyen végre is hajtható. Csakhogy még a legcivilizáltabb országokban is vannak vidékek, hol a halottkémlelés laikus emberre van bizva; igy például nálunk halottkémlelő gyakorlatra laikus egyéneket a községi-, illetve a körorvos is kitanithat. Természetes, hogy ilyen helyeken az ellenőrzés lazább.

Ezen a visszás és megbizhatatlan eljáráson akar segiteni Icard legujabb találmányával, mely amellett, hogy megbizható, oly egyszerü, hogy bárki is, még a családtag is, külön magyarázat nélkül alkalmazhatja.

Icard orvos abból a tényből indult ki, hogy a halál egyedüli biztos jele a vérkeringés megszüntével kapcsolatos feloszlás. Közhiedelem, hogy a bomlás első sorban a hasi részekben következik be. Ez azonban téves hit, mert a bomlás leghamarább a légző szervekben, nevezetesen a tüdőben lép föl. De hát hogyan mutatjuk ki a tüdőkben megindult szétesés kezdetét? Ez az, amire nézve Icard a legegyszerübb megoldást találta meg s amihez nem kell egyéb, mint egy picinyke, bélyeg nagyságu reakciós-papiros. Aránylag rövid idő multán, mentegy huszonnégy órán belül ugyanis, a rothadás a tüdőkben megindul és mint bomlási termék, hidrogén-gáz képződik, mely az orrnyilásokon illan el. Ennek az elillanó gáznak a jelenlétét kell tehát csak kimutatnunk és ime, a halál bekövetkezését csalhatatlanul megállapitottuk.

Erre a célra szolgál az Icard-féle reakciós papiros, amelyet a halott orrlyukába kell illeszteni. Ez a reakciós-papiros pedig ugy készül, hogy egy bélyeg nagyságu közönséges irópapirosra ecetsavas ólom oldatába (Gulardviz, Aqua vegetomineralis Guolardi) mártott tiszta tollal egy szót, pl. ezt: „meghaltam“ vagy valami jelet irunk. Az irás láthatatlan, mert az oldat szintelen. Tegyük ezt a papiros-szeletet a halott orrlyukába gyöngén összegönygyölve. Ha tényleg halálesettel van dolgunk, ugy bizonyos idő mulva kénhidrogén, helyesebben: ammonium-hidroszulfid válik ki, melynek hatása alatt az ecetsavas ólomból ólom-kéreg származik, ami pedig fekete szinü. E kémiai folyamat során tehát a szintelen irás a fehér papiroson fekete szinben jelen meg. Ha a papiroson huszonnégy óra mulva is fehér marad: jele annak, hogy tetszhalállal van dolgunk.

Icard szerint ilyen reakciós-papirossal el kellene látni minden községet és a temetésre való engedélyt csak akkor volna szabad megadni, ha az elhunyt családja a hivatalos reakciós-papirost a halál biztos jelével ellátva bemutatja. Icard számos kisérlete során azt tapasztalta, hogy a reakció a halál után huszonnégy órán belül bekövetkezik és hogy ezt a reakciót sem a tüdőből a lélegzés alatt kiáradó gázok, sem gennyedő avagy rákos eredetü sebek kigőzölgése nem hozza létre; rothadásnak kell okvetetlenül jelen lenni. Egy eshetőség azonban mégis van, amikor a reakció bekövetkezhetik élő embernél is: ha t. i. az illető egyént kéngázak mérgezték meg, avagy kevéssel azelőtt kéntartalmu orvosságot vett be. Csakhogy ilyenkor a reakció még az élő embernél vagy közvetlen a halál után nyomban bekövetkezik.

Szakemberek dolga megvizsgálni, vajjon ez az eljárás a gyakorlati életben beválnék-e; de foglalkozni vele érdemes, mert nagy megnyugtatásra szolgálna, ha a tetszhalál fölismerésének biztos módját a nép között el lehetne terjeszteni. Előnye ennek a kémlelő módnak még az is, hogy ott, hol a Gullárdviz nincs mindjárt kéznél, a reakció előidézésére elegendő egy réz- vagy ezüst-lemez. Ezt a lemezt szappanhabbal tisztára mosva illesszük bele a halott orrlyukába; az ezüstlemez a kéntartalmu gázok hatása alatt megfeketedik (kénes-fürdőkben az ezüst ékszerek megbarnulnak), a rézlemezen szivárványszinbe játszó, rozsdabarna folt jelen meg; ez a halál biztos jele.

Az orvosi tudomány jó hirneve és a humanizmus megköveteli, hogy hivatott tudósaink, akik sokszor kicsiny jelentőségü kérdésekről egész monográfiát irnak össze, ezzel a főfontosságu kérdéssel is tüzetesebben foglalkozzanak és hogy azt már egyszer dülőre juttassák.

Csobádi.

Hirek.

— **Közgyülés.** Debrecen sz. kir. város törvényhatósági bizottsága folyó hó 29 én délután 3 órakor közgyülést tart, melynek tárgysorozatát most állitja össze a tanács.

— **Kemény Mór dr. gyásza.** Kemény Mór dr. ügyvédet sulyos csapas érte. Neje Czincz Laura urasszony hirtelen elhunyt. Temetése nagy részvét mellett ment végbe. A megboldogult egész életét családjának és övéinek boldogitására szentelte, jó szivéért, némes lelkéért mindenki becsülte és szerette. Nyugodjék békében, őrizze emlékezetét a kegyelet.

— **Névszerinti szavazások.** Értesitem a városi törvényhatósági bizottsági tag urat, hogy a legközelebbi bizottsági rendes közgyülésünkön névszerinti szavazással hozandó határozat végett a városi tanács által beterjesztve leend: 1. A Piac utca 26-ik számu házastelek megvétele (névszerinti szavazás harmad izben). 2. A Baik—Szilágyi-féle városi tulajdont képező területből 10 holdnak elidegenitése (névszerinti szavazás harmad izben). Debrecen, 1907 január hó 20-ikán. Kovács József, polgármester.

— **A villamos-telep** A villamos telep épitésére 28 ajánlat érkezett be A bizottság az ajánlatokat kiadta Aczél Géza főmérnöknek, ki rövid idő alatt jelentést tesz azokról.

— **Az egészségügyi-bizottság** ülést tartott a napokban. Sajnos, hogy a bizottság tagjain kivül alig jelennek meg egynéhányan az üléseken. Pedig a közegészségügy terén igazán van javitni való és az egész város hálájára számithat az, aki ezekkel a dolgokkal foglalkozik.

— **Köszönet.** A debreceni jótékony nőegylet ez uton mond köszönetet Frenczli Gyula kéményseprő mester urnak, ki a debreceni jótékony nőegylet árvaházának kéményeit tizennyolc év óta teljesen ingyen seperteti és gondoztatja.

— **Uj iparvállalatok.** A fővárosi lapok gazdasági rovatában több iparvállalat felállitásáról olvasunk. Ujabban Zentán gőzfürész tervével foglalkoznak. Lapunk egyik barátja olvasva ezen hirt, levelet irt hozzánk, melyben felveti a kérdést, nem volna e helyes, ha Debrecen — tekintve nagy fatermelését — gőzfürész telepet állitana fel a város közelében. Szóvá tesszük az eszmét, melyen bizonyára érdemes lesz az illetékes köröknek gondolkozni.

— **Iparosaink figyelmébe.** Bécsben megint készül valami közösügyes kiállitás. Legalább ezt bizonyitja a bécsi vigécek arcátlansága, akik most sorba járják az ország jónevü iparosait és 50 korona lefizetése ellenében az illetőknek felkinálják a magyarországi bizottsági tagságot. Ha ezek közül valaki városunkba jönne, legjobb nyomban utilaput kötni a talpára.

— **Thaly Kálmán dr. Árpád haláláról.** Városunk képviselője dr. Thaly Kálmán a képviselőházban igen érdekes kijelentést tett Árpád magyar vezér halálának ezer éves fordulójáról. A többi közt a következőket mondotta:

— Kétségtelen nagy eseménye ennek az évnek — — mondotta Thaly — Árpád halálának ezeréves évfordulója. Okvetlenül intézkedéseket kell tennünk, hogy ez a nemzetünkre nézve nagyjelentőségü évforduló megörökittessék. Minden történeti forrás megerősiti Árpádnak nagy államférfiui egyéniségét. De még ujabb tanulmányokat is kell tennünk. Az Akadémia utján most óhajtanám, ha Milanóban végeztetnénk kutatásokat. Árpád fiát, Zoltánt a longobárd király leányával jegyeztette el és életének utolsó éveiről a longobárd források bizonyára hosszabb feljegyzéseket tartalmaznak.

— Én ifjuságomban kutatásokat végeztettem Árpád sirjára nézve. A történelmi feljegyzések szerint Ó-Budán temettetett el és később tetemei fölé egy templomot emeltek. Habár a Viktória-téglagyár azon a helyen nagy felforditásokat végeztetett, mégis helyes volna ott további kutatásokat eszközölni.

— Árpád emlékét egy nagyobbszabásu emlékmüvel is óhajtjuk megörökiteni, amelyet a Franklin-Társulat adna ki egy diszes és egy népies kiadásban. Sajnos, az Árpád-kor történetirói elhaltak és Csánki sem vállalkozott a munka megirására, de mégis fogunk valami megoldást találni.

— **Az ev. ref egyházi választások.** A debreceni ev. ref. egyház az elmult vasárnap tartotta tisztujitó gyülését. A gyülésen Simonffy Imre kir. tanácsos, főgondnok elnökölt. Megválasztattak: a gazdasági bizottság elnökévé: Vecsey Imre városi főjegyzőt; főjegyzővé Somogyi Pál nyug. tanárt; jogtanácsosnak: Márton Imre ügyvédet, számvevőnek: Nagy Lászlót, aljegyzővé Jeney Miklós rendőrkapitányt, gazdasági gondnokká Otrokocsi Végh Jánost, iskola gondnokká Pethő Istvánt; iskolaszéki elnöknek Szele György ev. ref lelkészt és a felső leányiskola igazgató tanácsának elnökévé Kiss Albert ev ref lelkészt A választás buzgó, hithü és nagy tudásu egyénekre esvén, hisszük, hogy munkálkodásuk áldásos lesz az egyházi ügyekre.

— **Jutalmak.** A kereskedelmi miniszter egy száz és két ötven koronás jutalmat adott debreceni iparos munkások jutalmazására. A száz koronás jutalmat és a diszoklevelet a Harsányi Lajos asztalos mesternél dolgozó Szabó Lajos segéd kapta, a két ötven koronast pedig Balogh András gázgyari és Kozma József szappanos munkás kapta.

— **Kinevezések.** Weszprémy Zoltán főispán Vályi Nagy Gusztávot Debrecen sz. kir. városhoz közigazgatási gyakornoknak nevezte ki.

— **A Csokonai körből.** A Csokonai-kör levelet intézett Beőthy Zsolthoz, melyben arra kéri fel, hogy a debreceni egyetem érdekében tartana előadást a Csokonai kör kebelében.

— **A Rákóczi temetés költségei.** A belügyminiszter a II. Rákóczi Ferenc temetése alkalmával felmerült kiadást jóváhagyta.

— **Illyés Bálint költeményei.** *Illyés Bálint* országgyülési képviselő, a szelid érzesü költő verseit két kötetben kiadja. A művet *Kossuth Ferenc* is melegen ajánlja.

— **Elvi jelentőségü határozat.** A kereskedelmi miniszter elvi jelentőségü határozatban kimondotta, hogy a szatócsüzletekben zsir és szalonna árusitható.

— **Személyi hir.** Varga Károly tiszteletbeli tanácsnok, első aljegyző szabadságot kért egészségének helyreállitására.

— **Gazdák és munkások.** Wass Béla gróf, a szolnok-dobokavármegyei gazdasági egyesület elnöke szózatot intézett gazdatársaihoz, melyben a többi között a következőket mondja: „Meg kell tisztitani az országot az álprófétáktól! Ne a zavart csinálók boldoguljanak, hanem a megbizható, becsületes munkások! Ne a megbizhatatlanság és a rossz indulat uralkodjék ebben az országban, hanem az érdem. Gazda, cseléd és munkás érdem szerint sorakozzék egymás mellé, a közös ellenség, az erkölcstelenség ellen. Ha az erkölcstelenség elharapódzik, annak első sorban a szegény ember issza meg a levét. Mert a legjobb védelem a kisember számára a jómódu, a becsületes kormányzás. Aki egyebet állit, annak nem a szegény emberek sorsa fekszik szivén, az ámitással és izgatással kiván zavaros állapotot teremteni a tölszinrejutás céljából és azért, hogy végeredményében a népet még jobban megkárositsa. Kedves gazdatársaim! Be akartam világitani a tért azért, hogy kimutassam, hogy mi, a gazdák és a munkások egymásra vagyunk utalva. Éberség, összetartás és jó bánásmód a néppel, ez legyen jelszavunk a most megkezdődött évben. Szeretettel karoljuk föl ennek minden baját és ezzel vonjuk el a rossz tanácsadók káros befolyása alól. Legyen szélesen kitárva a boldogulás utja minden megbizható, becsületes ember számára ebben az országban!“

— **Cicero sirját megtalálták.** Marcus Tullius Ciceronak, a régi római birodalom legnagyobb szónokának sirját máig hiába kutatták a tudósok. Nápoly környékén keresték sirhelyét, mert Marcus Tullius Cicerot, a történelem tanulsága szerint, Formiae közelében ölték meg. Most végre meg is találták Formiae mellett egy domboldalon. A sirboltban kopott siriratokat találtak, melyek azt bizonyitják, hogy ez volt Cicero sirja. A sirbolt dombon fekszik.

— **A műtrágya okszerü alkalmazása.** Ezzel a cimmel *Cserháti Sándor* negyvenhét ábrával ellátott füzetet adott ki. Ára 2 korona. — Ajánljuk gazdáink figyelmébe ezen okos tartalmu munkát.

— **A nyulhus.** A Magyar Mezőgazdák Szövetkezete meg akarja honositani Budapesten a házinyul-tenyésztést. A szövetkezet azt hiszi, hogy a közönséggel meg tudja kedveltetni a házinyul husát. A tenyésztőtelepet már be is rendezte s most a fővárostól kér helyiséget a sertésközvágóhidon, ahol a nyulat levágják. A szövetkezet azzal is érvel, hogy az olcsó huson kivül, 80—90 fillérért adja a hus kilogrammját, az a haszna is lenne a fővárosnak, hogy a szőrme- és a bőripar fejlődnék. A közgazdasági bizottság mai ülésén az ügyosztály pártolta a kérelem teljesitését és azt a javaslatot tette, hogy a hely átengedésén kivül a vágóhely berendezésére ötezer korona segitséget adjon a főváros a szövetkezetnek. Hosszabb vita után a bizottság a javaslatot elfogadta, de kimondotta a bizottság, hogy a monopoliumot csak öt évre adja meg a főváros s a szövetkezetet a szerződésben kötelezzék arra, hogy hus-nyulat tenyésszen.

— **A Debreceni Első Takarékpénztár** igazgatósága a napokban fenyéri Zádor Lajos kir. tan. elnök vezérigazgató vezetésével megtartott ülésén foglalkozott a mér-

leg megállapitással és a tiszta nyereséget 575.287 korona 05 fillérben megállapitva, a tartalékok bőséges dotálása mellett 110 korona osztalék fizetését javasolja a mielőbb egybehivandó közgyülésének a mult évi 100 korona után. Az igazgatóság egyuttal a vezérigazgatói előterjesztés alapján ujabb tőkefölemelés és részvény kibocsátás kérdésével is foglalkozott és egyhangulag elfogadta az ez iránt tett előterjesztéseket; az intézet üzletágainak állandó és fokozatos fejlődése ezt a müveletet megalkotá, sőt szükségessé teszik: a jelenleg megállapitott, belső tartalékokkal biró mérlegezés utján előálló, emelkedő osztalék pedig teljesen megnyugtatja a részvényeseknek a kibocsátáshoz füzött várakozásait; végül a mérleg elhelyezési és eredmény pontjai teljes kezességet nyujtanak a további fejlődésre. A több mint hatvan éve fennálló intézet részvényeseinek fölvevő képessége s a kibocsátási árfolyam méltányos megállapitása biztositja a nagyobb méretü pénzügyi müvelet sikerét, amely alkalmas lesz arra, hogy e tőkeerős vidéki intézetet a vidék egy leghatalmasabbjává tegye és alkalmassá arra, hogy a rája támaszkodó nagy mezőgazdasági, kereskedelmi és ipari hiteligényeknek a jövőben fokozottab mértékben felelhessen meg. A kibocsátandó részvények számát 2000 darabban, azok kibocsátási árfolyamát 1800 K-ban állapitotta meg az igazgatóság; ezen kibocsátás által a társaság részvénytőkéje hárommillió koronára, tartalékai hét millió koronát meghaladó összegre emelkednek. A mérleg főbb tételeit és az eredmény számla adatait a következőkben közöljük: *Aktivák:* Pénzkészlet 462,671 kor. 80 fill. Ingatlanok 889,429 kor 91 fill. Leszámitolt váltók 11.842,098 kor. 14 fill. Jelzálog kölcsönök 11.759,511 kor. 72 fill. Előlegek 114,135 K 50 fill Értékpapirok 3 397,611 K 73 fill. Folyószámla adósok 6.471,237 kor. 62 fill. Különbözők 171,824 kor. 57 fill. Különféle tételek 335,195 kor. 64 fill. Összesen 35 443,717 kor. 63 fill. *Passzivák:* Részvénytőke 2 000,000 kor. Tartaléktőke 4.405.741 kor. 09 fill. Betétek 17.364,303 kor. 20 fill. Visszleszámitolt váltók 6.470,950 kor. 49 fill. Bankelőleg 745,000 kor Átruházott kölcsönök 2.302,877 K 19 fill. Alapitványok 44,275 K 57 fill. Kibocsátott záloglevelek 1 000,000 korona. Különféle tételek 535,283 korona 04 fillér. Nyereség 575,287 korona 05 fillér. Összesen 35.443,717 korona 63 fillér. *Bevétel:* Betét kamatok 612,689 korona 62 fillér. Viszleszámitolási kamat 345,776 korona 01 fillér. Saját záloglevél kamat 52,374 K 77 fillér. Különböző kamatok 2189 korona 31 fillér. Tiszti fizetések 66,945 korona 87 fillér. Adó és illeték 47,068 kor. 12 fillér. Üzleti költség 27,808 korona 19 fillér. Leirás 13,426 korona 87 fillér. Különböző tételek 91,659 korona 44 fillér. Nyereség 575.287 korona 05 fillér. Összesen 1.836,125 korona 25 fillér. — *Kiadás:* Nyereség áthozat 1905-ről 38,418 korona 74 fillér. Kamatok 1.560,807 kor. 91 fillér. Jutalékok 46,556 korona 53 fillér. Értékpapirok jövedelme 51,590 korona 59 fillér. Leirt követelésekből befolyt 978 korona 40 fillér. Összesen 1.836,125 korona 25 fillér.

— **Az irógép csodái.** Az irógép-kezelés terén egy washingtoni üzlet alkalmazottja, miss Mari Pretty érte el a rekordot. A kisasszony ugyanis a minap hat órányi időben 20,400 szót irt le a gépen. És pedig igen olvashatatlan kézirat után, amelyet néha pillanatokig kellett betüznie. Percenkint tehát 76, óránkint 4560 szót irt le. Mellette kiváló irógépes az angol James Wright, egy new-castlei gépgyár hivatalnoka, aki 28,944 szót irt le hét óra alatt és pedig — mint büszkén megjegyezte — egyetlen percnyi pihenés nélkül. Csakhogy ezt a 28,944 szót tollba mondás után irta, ami lényegesen megkönnyitette a dolgát az amerikai hölgyével szemben. Az irás helyességében azonban egy liverpooli hölgy, miss Shermann vezet. Ő ugyanis egy egész nyolcvanezer szavas regényt leirt ugy, hogy mindössze három kisebb hibát ejtett. Még érdekesebb miss Gladys Walker esete, aki ámbár születése óta vak, mégis egy irógép vállalat vezetője. Diktálás után egy óra és negyven perc alatt ötezer szót irt le és e közben egyetlen egy hibát ejtett. A rövid, de gyors irás terén már a fönt emlitett James Vright vezet, mert egy perc alatt száztizenkilenc szót irt le és csak kettőt kissé hibásan. Ennyit olvasni is alig lehet.

— **A munkások és az aratószerződések.** A földmivelésügyi miniszter által a gazdasági munkásokhoz intézett figyelmeztetésnek meg van a kellő eredménye, mert az aratószerződéseket a munkások azóta több helyen megkötötték és azok a munkások, akik helyben nem szerződhettek, egyre-másra jelentkeznek a földmivelésügyi minisztérium munkásügyi osztályánál, ahol a munkásokat kereső munkaadókhoz közvetitik őket. Azok a birtokosok, akik a szóban forgó figyelmeztető fölhivást gazdaságukban ki akarják függeszteni, egyszerü levelezőlapon közölt kivánságukra kellő számu példányt kaphatnak. A földmivelésügyi miniszterium munkásügyi osztálya mind a gazdáknak, mind a munkásoknak akár szóbeli, akár levélbeli vagy távirati megkeresésére készséggel és azonnal megmondja, hol vannak szerződtethető munkások és illetőleg, hogy a munkát kereső munkások hol találhatnak alkalmazást. Erre a dologra a mostani nehéz viszonyok közt különösen fölhivjuk a közönség figyelmét.

— **A nagyerdei gyógyfürdő.** Hányan vannak városunkban is, akik elmennek hidegviz kurára meszsze idegenbe, tengerpénzt áldozva, holott a hidegvizgyógymódot ép ugy használhatnák a Nagyerdőn, hol a vizgyógymód minden modern eszköze, a fürdőbérlő elismert szaktudománya, lelkiismeretes gyógykezelése rendelkezésükre áll. A fürdőbérlő Balkányi Ede dr. főorvos a legnagyobb áldozatkészséggel tartja fenn a fürdőt, nagy költséggel felszerelte azt a modern hygienia minden eszközével oly és olcsó áron kuráltathatja magát mindenki, mint sehol a világon. A viz alkalmazása gyógyczélokra, hőmérsék-, alak- és időtartam tekintetében oly sok változatosságot enged, hogy azt a legkülönbözőbb betegségeknél eredménnyel alkalmazhatjuk. Általában a vizgyógymód edzőleg, éltetőleg és erősitőleg hat. Az anyagcsere fokozodása, az idegrendszernek kedvező befolyásoltatása által a beteg szerveknek megváltozott müködésük idéztetik elő. Sem fiatalja, sem öregje nem zárandó ki a hidegvizgyógymód alól. A fiatal szervezet erőteljesebben fejlődik és gyarapszik mellette, mig a magasabb korban a hanyatló erőket felélénkit és a lassan müködő szerveket felfrissiti. Eredménynyel alkalmazható tehát a vizgyógymód és annak különféle alakja: 1. Sulyos betegségek utáni elgyengüléseknél. 2. Erősödési és edzési szempontból, a légzőszerveknek huruto állapotra való hajlamánál. 3. Táplálkozási zavaroknál, u. m. vérszegénység-, sápkór-, kövérség-, köszvény-, görvélykór- és czukorvizelésnél. 4. Gyomor-, bél- és máj betegségeknél. 5. Vérkeringési zavaroknál, vértolulás- és aranyeres bántalmaknál. 6. Rheuma- és idegbántalmaknál. 7. Az idegrendszer megbetegedéseinél, a neurasthenánál, ennek sokoldalu jelenségeinél, a mint: fejgörcs, szédülés, fejnyomás, levertség, szellemi és testi kimerültség, álmatlanság, asthma, ideges szivbántalmak, a gyomor-, bél és nemi szervek neurastheniájánál, hysteriánál, Basedow-féle betegségnél, görcsös és hüdéses állapotoknál. — A nagyerdői hidegvizgyógyintézet modern és czélszerü berendezése, fekvése és kitünő puha vize fölötte alkalmas tényezők a vizkurának sikeres használatára. Fővárosi szakértői személyzet végzi a teendőket, az árak mérsékeltek. Orvosi felügyelet. Az intézet egész nap nyitva férfiaknak: d. e. 9 óráig és d. u. 5—8 óráig; nőknek: d. e. 9 órától d. u. 5 óráig Kiki keresse meg elvesztett egészségét a nagyerdői hidegvizgyógy intézetben

— **ELADÓ BOR. Érmelléki, diószegi az ezernyolcszáznyolcvanas évekből, mintegy 50 hektoliter, valamint 1903. és 1904. évi ugyanottani rizling 20—25 hektoliter eladó. Medgyaszay Miklós árvaszéki ülnöknél (városház I. em. 23. ajtó).**

Szerkesztői üzenetek.

Sz. Gy. A kérdés nem aludt el, éppen azért méltóztassék megengedni, ha cikkelyét egyelőre nem közöljük. Jöhet a pőröly akkor, ha csakugyan szőmjegre kerül a kérdés. Egyetértünk azonban a cikkely szellemével, nem is adjuk vissza és ha álmainkban, reményeinkben csalódunk, egész terjedelmében közölni fogjuk.

F. G. A kitünő cikkelysorozatot ma postán ajánlva elküldtem. Sok magot szedtem ki belőle szives engedelméből. Elültettem a magot a Hortobágy hasznositásáról legközelebb megjelenő nagyobb tanulmányomban, mely a „Köztelek"-ben jelenik meg.

Spectator. Hogy ne vennénk szivesen dolgozatodat, csak küld be mielőbb. Második kérdésedre most nem tudunk válaszolni. Ha megtaláljuk az érdemes feleletet, értesiteni fogunk.

K. P. Elismerjük a beküldött cikkely sok részének igazságát, de viszont sok vád oly általános benne, hogy nem adhatjuk nyomdafesték alá még az esetben sem, ha igaz nevét irja alá. Ha közlenénk cikkelyét, minden változtatás és simitás nélkül oly vitát provokálnánk, melyből sok zavaros dolog kerülne felszinre. A megtámadottak feljajdulnának és cikkelyeket irnának, és a vége egy nagy kavarodás volna. Mi is ismerjük az ottani hibákat, de kiméltük eddig azokat a jó urakat, mert valami nagy udvariasságot és szolgálatkészséget nem várhatunk tőlük. Ha azonban csak tizedrésze is bizonyitható az ön állitásainak, ugy méltóztassék azokat konkrét formában illetékes helyen irásban benyujtani. Mi biztositjuk önt, hogy városaunk vezetése ma oly kezekben van, melyek ki merik irtani a dudvát. Igy tehát ha ön bizonyitni tud, nyert pere van, mert a vádlottak lakolni fognak.

Gyüjtő. Óhajtását közöltük lapunk kiadóhivatalával, mely a legnagyobb készséggel küldi el önnek a kivánt számokat.

A Jogászélet szerkesztősége. A figyelmet köszönjük.

Debreczen sz. kir. város könyvnyomda-vállalata 1907—241.